

τα

Κωδικός Ταχυδρομείου 4685

Ηπειρωτικά Νέα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ "Η ΠΙΝΔΟΣ"
Περίοδος Β' - Γραφεία: Κύπρου 71 - Κόρινθος - Τηλ., Fax: 27410/72230 - Μάρτιος - Απρίλιος 2006 - Αρ. Φύλλου 117

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ

Η Ήπειρος στην Επανάσταση του '21

Η συμβολή των Ηπειρωτών στην ίδρυση, στελέχωση και εξάπλωση της Φιλικής Εταιρείας υπήρξε κεφαλαιώδης. Οι δύο από τους τρεις ιδρυτές της ήταν Ηπειρώτες. Η έκρηξη της επανάστασης στην Πελοπόννησο βρήκε την Ήπειρο να έχει μεταβληθεί από καιρό σε πεδίο πολεμικών επιχειρήσεων λόγω της αποστασίας του Αλή πασά. Από τα προεπαναστατικά χρόνια η Ήπειρος διέθετε δύο φωλιές σπουδαίων πολεμιστών το Σούλι και την Χειμάρρα. Είναι τα αντίστοιχα της Μάνης και των Σφακιών της Ν. Ελλάδος.

Ενώ συνεχιζόταν ο αγώνας μεταξύ σουλτανικών και αποστατών επαναστάτησαν τα Τζουμέρκα, ενώ τον Ιούνιο κηρύχθηκε η επανάσταση με αρχηγό τον Ιωάννη Ράγκο, στα μεγάλα κεφαλοχώρια Συρράκο και Καλαρρύτες, παρά την ισχυρή παρουσία εκεί Αλβανών. Οι εχθροί όμως με προδοσία κατέστειλαν την εξέγερση.

Όλες οι περιοχές της Ηπείρου κατά την έκρηξη της Επανάστασης, δεν παρέλειψαν να πράξουν το καθήκον προς την πατρίδα. Σε πόσους ανέρχονται οι αγωνιστές που έσπευσαν να πολεμήσουν υπό δυσμενείς συνθήκες διότι ήταν υποχρεωμένοι να διέλθουν δια μέσου χώρας, όπου το τουρκαλβανικό στοιχείο αγωνιζόταν για την διατήρηση της οθωμανικής κυριαρχίας, δεν γνωρίζουμε ακριβώς.

Στην Ν. Ήπειρο οι νίκες των Σουλιωτών δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μελλοντικές επιτυχίες. Ο αγώνας σηματοδοτείται από την μάχη στο Πέτα της Άρτας και στην Σπιδάντζα της Πρέβεζας, τον Ιούλιο του 1822. Αυτές οι δύο καταστροφικές αποτυχίες, που σημάδεψαν την οργανωθείσα από τον Μαυροκορδάτο εκστρατεία, ανάγκασαν τους Σουλιώτες να εγκαταλείψουν την πατρίδα των και διασκορπισμένοι στην επαναστατημένη Ελλάδα να προσφέρουν τις πολύτιμες υπηρεσίες τους σε άλλα μέτωπα του Αγώνα Η επανάσταση στην Ήπειρο δεν περιορίστηκε μόνο στον αγώνα των Σουλιωτών αλλά συγκίνησε όλο τον Ηπειρωτικό λαό και μάλιστα την πνευματική του ηγεσία. Στο Τσεπέλοβο του Ζαγορίου ιδρύεται η μυστική επαναστατική οργάνωση η «Κάσσα των Ιωαννίνων», επί κεφαλής της οποίας ευρίσκονται οι Ηπειρώτες λόγιοι Ιωάννης Βηλαράς, Αθανάσιος Ψαλίδας και Δημήτριος Αθανασίου.

Άλλες προσωπικότητες οργανώνουν σχέδια εξεγέρσεων της Ηπείρου (περισσότερα από δέκα από τα τέλη του 1822 μέχρι τις αρχές του 1825). Γεώργιος Τουρτούρης, Κωνσταντίνος Γεροστάθης, Γιαννάκης Κουτελίδας, Κωνσταντίνος Λευκαδίτης, Αναστάσιος Σακελλαρίου, είναι ορισμένοι από τους πρωταγωνιστές αυτής της προσπάθειας. Η εισβολή του Ιμπραήμ έθεσε τέλος στους επιδιωκόμενους στόχους.

Παρ' όλα αυτά στον αγώνα του Έθνους συμμετείχαν πολλοί Ηπειρώτες οπλαρχηγοί, όπως ο Λιάκος από Αργυρόκαστρο, ο καπετάν Ευαγγελινός από το Αργυρόκαστρο επίσης, ο Νταλαμάγκας από το Χόρμοβο, ο καπετάν Γιώτης από την Χειμάρρα, ο Σταύρος Βασιλείου από την Δερόπολη, ο Θωμάς Μπίσιαρης, ο Χατζημιχάλης Νταλιάνης, και πολλοί άλλοι, οι οποίοι έγραψαν σελίδες δόξας και ηρωισμού στην Εύβοια, στο Μεσολόγγι, στην Πελοπόννησο, στο Αγρίνιο, στην Ναύπακτο, στην Βόνιτσα, στην Ακρόπολη των Αθηνών, στα νησιά του Αιγαίου, στην Κρήτη.

Η κήρυξη της επανάστασης στην Εύβοια είναι έργο του Μητροπολίτου Γρηγορίου, γνώστου υπό το όνομα Γρηγόριος Αργυροκαστρίτης..

Αν στους Ηπειρώτες στρατιωτικούς και πολιτικούς, όπως ο Ιωάννης Κωλέττης, προσθέσουμε και τον μεγάλο αριθμό των Ηπειρωτών ευεργετών ολοκληρώνεται η εικόνα της συμβολής των Ηπειρωτών στον Αγώνα για την Εθνεγερσία.

Παναγιώτης Μ. Χωρικής

Αντιπροσωπεία μελών του χορευτικού του Συλλόγου μας, συμμετέχει για πρώτη φορά, στην παρέλαση της 25ης Μαρτίου στην Κόρινθο.

Η συμβολή των Ηπειρωτών στις πολιορκίες και στην Έξοδο του Μεσολογγίου*

Τις σχέσεις της Ηπείρου με την Αιτωλοακαρνανία προσδιορίζει μια διαχρονικότητα η οποία εκτείνεται σε πολλαπλά επίπεδα, με αποτέλεσμα οι δύο γειτονικές περιοχές να συμπορεύονται όχι μόνο στους δρόμους της ιστορίας, αλλά και σε άλλους τομείς. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις η πορεία τους ταυτίζονται.

Το Μεσολόγγι ως γνωστόν, βγήκε στον Αγώνα στις 20 Μαΐου του 1821. Τότε οι κάτοικοι με δική τους δαπάνη και προσωπική εργασία περιετάρφωσαν και χώρωσαν την πόλη.

Κατά την περίοδο που μας απασχολεί αποτελούσε σε μικρογραφία, μια μικρή Ελλάδα, στην καρδιά της Ελλάδος, διότι μέσα στην πόλη δεν ήταν κλεισμένοι μόνο Μεσολογγίτες και Πελοποννήσιοι, αλλά και αντιπρόσωποι όλων των Ελληνικών πληθυσμών από τον Ισθμό κι επάνω.

Η παρουσία των Ηπειρωτών στην πόλη και η σχέση της με αυτούς έχει μακρά και πολύπλευρη ιστορική διαδρομή. Η συμμετοχή των δε στις πολιορκίες της πόλεως και στην Έξοδο των ηρωικών μαχητών της αποτελεί ένα από τα λαμπρότερα κεφάλαια του Αγώνα της Εθνικής Παλιγγενεσίας.

Εν πρώτοις ως μην ξεχνούμε ότι το Μεσολόγγι υπήγετο στην δικαιοδοσία του Μητροπολίτου Άρτης.

Ο Βεκίλης του Ζαγορίου, Αλέξης Νούτσος, στο Μεσολόγγι θα έλθει ως απεσταλμένος του Αλή προκειμένου να προτείνει στους ξένους αξιωματούχους να μπουκ στην υπηρεσία του, για να αντιμετωπίσει την πολιορκία των Ιωαννίνων από τα τουρκικά στρατεύματα. Στο Μεσολόγγι συνάντησε τον Μαυροκορδάτο, προς το μέρος του οποίου και προσχώρησε, γεγονός σημαντικό, επειδή ο Νούτσος διέθετε κύρος και επιβολή στους Σουλιώτες.

Τον Μάιο του 1822 φθάνουν στο Μεσολόγγι απεσταλμένοι των Σουλιωτών με εκκλήσεις για βοήθεια, στην προσπάθεια τους να λύσουν την πολιορκία τους από τον Ομέρ Βρυώνη. Η προσπάθεια του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη και των Μανιατών του μαζί με τους Μεσολογγίτες του Ραζηκότσικα, απέτυχε. Στις 2 Σεπτεμβρίου 1822 οι Σουλιώτες εγκαταλείπουν για άλλη μια φορά τον τόπο τους και έρχονται στα διάφορα μέτωπα της Ν. Ελλάδος για πολεμήσουν υπό την αρχηγία δικών τους ή άλλων αρχηγών.

Συνέχεια στη σελ. 2

Χριστός Ανέστη

Στα χείλη όλων πάλλονται αυτές οι δύο λέξεις. Η Ανάσταση του Κυρίου μας, είναι το συγκλονιστικότερο κοσμοϊστορικό γεγονός και το καταπληκτικότερο θαύμα.

Η Ανάσταση του Χριστού δεν είναι απλώς κάποιο από τα ιστορικά γεγονότα, αλλά είναι θαύμα και λυτρωτικό γεγονός με ηθικές συνέπειες. Είναι η αδαμάντινη βάση της αλήθειας και της ζωής για τον καθένα μας προσωπικά. Είναι η συνεχής και ανεκλάλητη χαρά, η Ειρήνη, το Φως, η Ελπίδα και το ξανάνιωμα του ανθρώπου. Είναι η διασφάλιση της προσωπικής μας πνευματικής ελευθερίας. Είναι εγγύηση της δικής μας Ανάστασης και απόδοση της χαμένης Ελπίδας, αφού κατάργησε το φόβο του θανάτου και τον ίδιο το θάνατο μια για πάντα. Είναι η Νίκη της Ζωής κατά του θανάτου, του πνεύματος επί της ύλης και του φωτός επί του σκότους.

Το Δ.Σ. του συλλόγου

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας, εύχεται στους συμπατριώτες μας Ηπειρώτες και σ' όλους τους φίλους αναγιγνώστες μας, τις θερμότερες ευχές για καλό Πάσχα, με την ελπίδα για πραγματική Ανάσταση της ψυχής και της ζωής του καθενός μας.
Το Δ.Σ. του Συλλόγου

ΜΗΝΥΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ - ΜΑΝΑ - ΣΥΖΥΓΟ - ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ

Γυναίκα σημαίνει ζωή. Γυναίκα σημαίνει πηγή ζωής.

Η οκτώ του Μάρτη έχει καθιερωθεί ως η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, ημέρα, που μας θυμίζει ότι όλα όσα απολαμβάν-

νει η γυναίκα στο πέρασμα του χρόνου, δεν της χαρίστηκαν απλόχερα και ανώδυνα, αλλά πάλεψε σκληρά γι' αυτά. Μας θυμίζει ότι όλα όσα για τον άντρα υπήρξαν πάντα αυτονόητα και αυταπόδεικτα, η γυναίκα έπρεπε να τα διεκδικήσει αρχικά και να τα κατακτήσει εν τέλει με κόπο και αγώνα.

Σήμερα, μετά από πάρα πολλά χρόνια, που για πρώτη φορά επαναστάτησαν οι γυναίκες και ξεσηκώθηκαν αναζητώντας την σωστή και δίκαιη ίση θέση τους στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή, μπορούμε με υπερηφάνεια να μιλάμε για σημαντικές κατακτήσεις και τυπικά τουλάχιστον, για δικαίωση

των αγώνων. Σήμερα οι γυναίκες σπουδάζουν, εργάζονται, κάνουν καριέρα, μετέχουν ενεργά στα κοινά, εκλέγουν και εκλέγονται, στηρίζουν και προωθούν την οικονομία, ψυχαγωγούνται και γενικά μετέχουν με επιτυχία σε όλα όσα μέχρι πριν από κάποια χρόνια θεωρούνταν απαγορευμένα και απροσπέλαστα γι' αυτές.

Όμως, παρά την μερική αποκατάσταση της θέσης της γυναίκας στην κοινωνία, πολλά από τα ήδη κατοχυρωμένα δικαιώματά της, παραμένουν ανενεργά, εξαπλώνοντας την αξία τους μόνο στα χαρτιά και στην αποτύπωση τους στους νόμους, χωρίς ουσιαστικά και πρακτικά να εφαρμόζονται. Για παράδειγμα είναι συνταγματικά κατοχυρωμένο το δικαίωμα των ίσων ευκαιριών στην εργασία, όμως στην πράξη, μια γυναίκα, παντρεμένη και με παιδί δεν θα προτιμηθεί έναντι ενός άνδρος παντρεμένου και με παιδί. Αποτελεί σχεδόν καθημερινό φαινόμενο, η παραβίαση και η ουσιαστική αχρηστία των προβλεπόμενων και κατοχυρωμένων από τις διατάξεις των νόμων, των συλλογικών συμβάσεων, της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας, δικαιωμάτων των γυναικών κι αυτό γιατί κάποιοι στενόμυαλοι και μικροπρεπείς αρνούνται πεισματικά να αντιμετωπίσουν τις γυναίκες σαν ανθρώπινα όντα ικανά και άξια να διεκπεραιώσουν με επιτυχία ότι τους ανατεθεί, αλλά εξακολουθούν να τις βλέπουν σαν ανθρώπους ενός κατώτερου Θεού, ικανές μόνο για να πλένουν, να σκουπίζουν,

να μαγειρεύουν και να μεγαλώνουν τα παιδιά τους. Μα αυτοί διαφεύδονται από τον ίδιο τους εαυτό, όταν θεωρούν τις γυναίκες ικανές να μεγαλώσουν και

να αναθρέψουν σωστά τα παιδιά τους, δηλαδή τις θεωρούν τόσο ικανές, ώστε τους εμπιστεύονται το μέλλον του κόσμου, τα παιδιά, αλλά ανίκανες να φέρουν εις πέρας μικρότερης σημασίας πράγματα, όπως την εργασία, την συμμετοχή τους στα πολιτειακά δρώμενα κ.ά.

Είναι, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη, να εξασφαλιστούν και να διασφαλιστούν με κάθε τρόπο τα ήδη κεκτημένα δικαιώματα των γυναικών, αλλά και να αποκτηθούν ακόμη περισσότερα ώστε να μπορούμε να μιλάμε για μια πραγματική κοινωνία ίσων ευκαιριών και δικαιωμάτων, για μια κοινωνία, στην οποία σαφώς δεν θα είμαστε ίδιες με τους άντρες, αφού γι' αυτό έχει προβλέψει η φύση πολύ πριν από εμάς, αλλά ίσες με αυτούς, αφού γι' αυτό καμία φύση δεν προέβλεψε ούτε αποφάσισε. Και για να το πετύχει

αυτό η γυναίκα, θα πρέπει κατ' αρχήν να γνωρίζει τα δικαιώματά της, ώστε να μπορεί να κάνει χρήση αυτών, κάθε φορά που κάποιος προσπαθεί να της τα περιορίσει, να της τα παραβιάσει ή να της τα αφαιρέσει.

Πέραν αυτού, όμως η γυναίκα, καλείται να συνεχίσει να αγωνίζεται και να διεκδικεί ίση αμοιβή για ίσης αξίας εργασίας με τους άντρες και ίση αντιμετώπιση και μεταχείριση σε όλους τους τομείς.

Πρέπει να συνεχίσει να αγωνίζεται για να επιτύχει τη χορήγηση άδειας μητρότητας και φροντίδας των παιδιών στη βρεφική και νηπιακή ηλικία, με τη δημιουργία χώρων απασχόλησης για τα παιδιά των εργαζομένων από τους εργοδότες, ώστε η γέννηση ενός παιδιού να μην αποτελεί το τέλος για την επαγγελματική και

εν γένει εξέλιξη των γυναικών, ούτε αιτία απόλυσης ή μείωσης μισθού, ωθώντας έτσι πολλές γυναίκες να μην επιθυμούν να κάνουν παιδιά, με σοβαρές βέβαια συνέπειες για την χώρα μας (υπογεννησιμότητα, κ.ά.).

Είναι ανάγκη να προβλεφθούν ρυθμίσεις, που να αφορούν την οικογένεια, όπως άδεια από την εργασία για την επίσκεψη των γονέων στα σχολεία των παιδιών τους, άδεια γάμου, μειωμένο ωράριο εργασίας για γυναίκες που μεγαλώνουν παιδιά με πνευματικές ή σωματικές αναπηρίες, ειδικές ρυθμίσεις για ανύπαντρες, διαζευγμένες ή χήρες μητέρες σε σχέση με την εργασία και τις συνθήκες διαβίωσής τους, κ.λπ.

Όλα τα ανωτέρω δεν θα πρέπει να ακούγονται και να προβληματίζουν τους ιδύοντες αλλά και εμάς τις ίδιες κάθε οκτώ του Μάρτη, αλλά κάθε 8 του Μάρτη θα πρέπει να είναι ημέρα απολογισμού, ημέρα καταμέτρησης περισσότερων κατακτήσεων στο δρόμο για την πλήρη αποκατάσταση της θέσεως της γυναίκας σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής, μιας θέσης, που θα της επιτρέψει να κοιτάζει με αισιοδοξία το μέλλον και να απολαμβάνει τις χαρές αυτής, χωρίς να στερείτε τίποτα.

Ας σκεφτούμε μόνον για λίγο, τι θα γινόταν ο κόσμος, αν η γυναίκα, προκειμένου να αντιμετωπιστεί όπως ένας άντρας, αποφάσιζε να μην κάνει παιδιά...

Κουβακλή-Νάνου Ευδοξία

Η συμβολή των Ηπειρωτών στις πολιορκίες και στην Έξοδο του Μεσολογγίου*

Συνέχεια από τη σελ. 1

Από τον Σεπτέμβριο του 1822 η Ήπειρος παραμένει σε πολεμική αδράνεια. Τα τέκνα της όμως, Σουλιώτες, Χειμαρριώτες, Ζαγοριανοί, Ριζιώτες, Χορμοβίτες, από όλες τις επαρχίες της Β. και Ν. Ηπείρου μετέσχον εις τον επαναστατικό αγώνα της Ν. Ελλάδος και προσέφεραν το αίμα τους, το πνεύμα τους, το χρήμα τους και ό,τι μπορούσαν, για να απόληξη ο απελευθερωτικός αγώνας εις αίσιο τέλος.

Το Μεσολόγγι είναι πλέον η καρδιά του αγώνα. Η χαμηλή αυτή λωρίδα είναι το κέντρο της αντιστάσεως της Ρούμελης και προστασία του Μωριά. Ο κατακτητής εννοεί να την πατήσει πάση θυσία.

Σημαντικότατο ρόλο τόσο στο πεδίο της μάχης όσο και στον διπλωματικό τομέα από την πρώτη πολιορκία του Μεσολογγίου, το 1822, διεδραμάτισε ο αετός του Σουλίου, ο Μάρκος Μπότσαρης. Συνδέθηκε με το Μεσολόγγι σε τέτοιο βαθμό, ώστε η πόλη αυτή έγινε η δεύτερη πατρίδα του. Στη κρίσιμη για το Μεσολόγγι μάχη του Κεφαλόβρυσου το 1823, όπου αντιμετώπισε την εμπροσθοφυλακή των Αλβανών του Μουσταή πασά της Σκόδρας, υπό τον Τζελαλεντίν μπέη, έχασε την ζωή του. Η μάχη αυτή όμως έσωσε την τιμή των ρουμελιώτικων όπλων και στάθηκε το σημαντικότερο πολεμικό γεγονός για το 1823. Η απώλεια του Μάρκου θα γίνει αισθητή κατά την εξέλιξη του Αγώνα και ειδικά κατά τα έτη 1825 - 26, όταν ο Ιμπραήμ και ο Κιουταχής πολιορκούν ασφικτικά το Μεσολόγγι. Να σημειώσουμε ότι στην μάχη αυτή

πρωταγωνίστησαν και άλλοι Σουλιώτες όπως ο Τούσια Μπότσαρης, ο Θανάσης Κουτσονίκας και άλλοι.

Ο ρόλος των Σουλιωτών σε όλες τις φάσεις της τιτανομαχίας του Μεσολογγίου είναι πρωταγωνιστικός και καθοριστικής σημασίας. Από τον Κίτσο Τζαβέλλα ο οποίος από το φθινόπωρο του 1823 με την ενέδρα που έστησε στους εχθρούς κατά την διάρκεια της πολιορκίας του Αιτωλικού, μέχρι τη στιγμή της εξόδου όπου έπρεπε ως οπισθοφυλακή να προσεχή από την μια άκρη του φρουρίου ως την άλλη, έως τον Πολέμαρχο Νότη Μπότσαρη, που με την σύνεση και την ανδρεία του συνετέλεσε στη διάσωση οκτώ ολίγων πολιορκημένων κατά την Έξοδο, δραστηριοποιείται μια πλειάδα πολεμιστών που αποδεικνύει ότι στις τάπιες του Μεσολογγίου ξαναζεί το Σούλι.

Αάμπρος Βέικος, Νικόλαος Ζέρβας, Χρήστος Φωτομάρας, Τούσια Ζέρβας, Θανάσης Κουτσονίκας, Φώτος Μπόμπορης, Γεώργιος και Αθανάσιος Δράκος, Ζάρμπας, Καραμπίνης, Δαγκλής, Δήμος Ρηγιάντας, Ιωάννης Αγγελής, και πολλοί άλλοι, είναι ορισμένα από τα παιδιά του Σουλίου που υπερασπίστηκαν τις τάπιες του Μεσολογγίου, πολέμησαν στον Ντολμά, στην Κλεισόβα, νίκησαν τους Τούρκους και τους Αιγυπτίους, ώρμησαν με τις πολεμικές τους ιαχές κατά των Αλβανών και θυσιάστηκαν όπως ο σεμνός γέροντας Σουλιώτης ιερέας Διαμαντής που ανατίναξε τους υπονόμους της Μεγάλης Τάπιας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ένας από τους λόγους για τους οποίους ο λόρδος Μπάυρον απεφάσισε να μείνει στο

Μεσολόγγι, ήταν επειδή ήθελε να βρίσκεται κοντά στους Σουλιώτες με τους οποίους υπελόγιζε να εκστρατεύσει κατά της Πάτρας.

Αν στους Σουλιώτες ανήκει ένα μεγάλο μέρος από τις σελίδες δόξης που γράφτηκαν στο Μεσολόγγι, οφείλομε ταυτοχρόνως να εξάρομε τον ηρωισμό και την απaráμιλλη ανδρεία πολλών άλλων Ηπειρωτών αγωνιστών οι οποίοι προσέφεραν ποικιλοτρόπως τις υπηρεσίες των στον τιτάνο αγώνα. Ας θυμηθούμε από την πρώτη πολιορκία, τον Δεκέμβριο του 1822, τον Γιάννη Γούναρη από την Άρτα, που εξ ανάγκης υπηρετούσε ως κυνηγός στο τουρκικό στρατόπεδο και ειδοποίησε τους Έλληνες για το σχέδιο των Τούρκων να επιτεθούν στο Μεσολόγγι ανήμερα τα Χριστούγεννα. Είναι ο μετέπειτα «Καλόγηρος» της Κλεισούρας του Μεσολογγίου».

Πρωτεύοντα ρόλο στην άμυνα του Μεσολογγίου έπαιξε το εφευρετικό και επιχειρηματικό πνεύμα των υπονομοποιών ανάμεσα στους οποίους περίοπτη θέση κατέχει το όνομα του Κώστα Χορμοβίτη ή Λαγουμιτζή, η Νταλαρόπουλου από το Χόρροβο του Αργυροκάστρου. Η συμβολή του στον αγώνα εξαίρεται από πολλούς ιστοριογράφους αλλά και από τον ίδιο τον Κιουταχή, ο οποίος θα ήθελε να τον έχει δικό του και να τον ανταμείψει με τόσο χρυσάφι όσο το βάρος του σώματός του.

Με τον Κίτσο Τζαβέλλα συνεργάστηκαν ο Στέφος Χειμαρριώτης, ήταν πρωτοπαλλήκαρό του, και ο Αναστάσιος Αργυροκαστρίτης. Από το Μέτσοβο κατήγετο ο Χρήστος Ξηρομερίτης, που

πέθανε στο Μεσολόγγι, ενώ από την Πάργα ο Θεόδωρος Γρίβας ο οποίος λόγω του ηρωισμού του σε όλες τις φάσεις του αγώνα του Μεσολογγίου πέρασε στον χώρο του θρόλου. Στρατηγός από την Πλεσιβίτσα των Φιλιατών και αδελφός της Κυρά - Βασιλικής του Αλή πασά υπήρξε ο Γεώργιος Κίτσος, ο οποίος με 300 εκλεκτούς κυρίως Ηπειρώτες, τόσο κατά την πολιορκία όσο και κατά την έξοδο επέδειξε απaráμιλλο ηρωισμό. Από την Σκουληκαριά της Άρτης, τόπο καταγωγής του μεγάλου παλικαριού της Ρούμελης, του Γεωργίου Καραϊσκάκη, κατήγετο ο αδάμαστος οπλαρχηγός Γώγος Μπακόλας. Ο γιος του Μήτρος Μπακόλας το φθινόπωρο του 1825 συμπράττει με τον Καραϊσκάκη στις εξώ του Μεσολογγίου επιχειρήσεις. Στην Νικόπολη της Πρεβέζης γεννήθηκε ο Κων/νος Βλαχόπουλος που έλαβε μέρος σε μάχες και σε όλες τις πολιορκίες, όπου ανέπτυξε εξαιρετική δράση.

Δεν θα μπορούσε να λείπει από την σύντομη αυτή αναφορά το όνομα του Χειμαρριώτη Σπυρομήλιου. Σ' αυτόν οφείλονται οι πολύτιμες πληροφορίες για τα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα της πολιορκίας καθώς και για τους πρωταγωνιστές αυτών των γεγονότων.

Την πορεία των Ελλήνων προς τους πρόποδες του Ζυγού και τις συνεχείς συγκρούσεις με τους κρυμμένους σε υψώματα και χαράδρες Άλβανούς, περιγράφει ο αγωνιστής Άρτεμης Μίχος, Ηπειρώτης κι αυτός.

Λαϊκοί, κληρικοί, φιλέλληνες, εντόπιοι και ξένοι, άνδρες και γυναίκες, έγιναν μια ψυχή σε πολλά σώματα. Θυσίασαν τα πάντα προκειμένου να υπηρετήσουν τις ιδέες που πάντα τους συγκινούσαν και ενέπνεαν τις προσπάθειες και τους αγώνες τους.

Αφού απέρριψαν όλες τις προσφορές του εχθρού εβάδισαν προς το εκούσιο μαρτύριο. Την σταύρωση του Μεσολογγίου επηκολούθησε η ανάσταση της Ελλάδος, διότι ο κόσμος επείσθη ότι χώρα η οποία δεν λογαριάζει τους νεκρούς της έχει δικαίωμα να ζήσει.

Π. ΧΩΡΙΚΗΣ

* Αφορμή για το ιστορικό αυτό σημείωμα αποτελέσει η συμμετοχή του χορευτικού του Συλλόγου μας στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε ο Σύλλογος Αιτωλοακαρνανών του Νομού Κορινθίας, στις 9 Απριλίου 2006, για την 180ή επέτειο της Εξόδου του Μεσολογγίου.

Την ευθύνη για τα αναγραφόμενα έχει αυτός που το υπογράφει.

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΑ "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΝΕΑ"

Δ/ΝΣΗ
Κύπρου 71- 20100 Κόρινθος, 3ος όροφος
ΤΗΛ. - FAX: 27410-72230

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
"Η ΠΙΝΔΟΣ"

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΖΙΑΒΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
(Πρόεδρος του Συλλόγου)
Πηγάσου 42-20100 Κόρινθος
ΤΗΛ. 6936719206

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Καλαντζής Απόστολος
Κουβακλή-Νάνου Ευδοξία
Μπόκιας Βασίλειος

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
Θανασιάς Αθανάσιος
Αρχαία Κόρινθος
ΤΗΛ. 27410-31133

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ: 10 ΕΥΡΩ

«Από το περιοδικό Η ΦΙΛΙΠΠΙΔΑ»

Η ξενιτιά και το δημοτικό τραγούδι

Αφιέρωμα στους ξενιτεμένους Ηπειρώτες

Του Ανδρέα Καρζή*

«Την ξενιτιά, τη γυμνωσιά, την πίκρα, την αγάπη τα τέσσερα τα ζύγιασα, βαρύτερα είν' τα ξένα».

Το τραγούδι της Ηπείρου, από πλευράς μουσικής, αποτελεί μια ιδιομορφία, που διαφέρει από το δημοτικό τραγούδι άλλων περιοχών. Και βέβαια ο στίχος του ηπειρώτικου δημοτικού τραγουδιού, σε πολλά σημεία, δε διαφέρει με αυτόν των άλλων ελληνικών διαμερισμάτων, από άποψη θεματολογίας. Αναφέρεται κι αυτός σε κάθε έκφραση της κοινωνικής ζωής, δηλαδή στην αγάπη, στη φιλία, στα νιάτα, στα γηρατειά, στον αρραβώνα, στον γάμο, στη ζωή και στο θάνατο. Όμως, σε ένα σημείο διαφέρει πάρα πολύ. Στα τραγούδια άλλων περιοχών της χώρας

μας ο ξενιτεμός σαν θεματολογία, είναι σχετικός. Στα δημοτικά τραγούδια της Ηπείρου τα θέμα αυτά αναφέρεται πολύ συχνότερα και με καταλυτικά δραματική έκφραση και πλοκή. Την ξενιτιά, το δημοτικό τραγούδι, την τραγούδησε με έντονη λυρική διάθεση μ' όλες τις πίκρες της, και τους καημούς της, τις ομορφιές και τα ξελογισμάτά της. Την ονόμασε «αδελφή του θανάτου». Η ξενιτιά για τον Έλληνα είναι μια φυγή, μια συνθήκη και ανάγκη, μια φυσική έλξη. Απ' την μυθική εποχή ο Έλληνας ζητάει τη φύση που θα του φέρει πλούτη και δόξα. Και έφευγαν τα καλύτερα τέκνα της Ελλάδας, τα ζωντανότερα και τολμηρότερα στοιχεία της, μεταφέροντας τη φυλετική ανησυχία, για καλύτερη τύχη. Από την ορεινή Ήπειρο, που είναι η τροφοδότρα της ξενιτιάς μα και από τη Ρούμελη, τα ορεινά της Πελοποννήσου, τη Μακεδονία και τη Θράκη, από τα νησιά ως ναυτικοί, τη φυγή προς την ξενιτιά γίνονταν στα χρόνια της τουρκοκρατίας προς όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης. Στην Ήπειρο, οι προετοιμασίες της αναχώρησης από τα χωριά άρχιζαν μια εβδομάδα νωρίτερα, μόλις γινόταν γνωστή η μέρα της αναχώρησης. Βάζανε όμορφες κοπέλες και ζυμώνανε το ψωμί των ξενιτεμένων και κάθε μητέρα, όπου έφευγαν μικρά παιδιά, έβαζε ένα νόμισμα στο ψωμί του ταξιδιού κι ασήμωνε το παιδί της και φύλαγε άλλο ψωμί, με σταυρό για το εικόνισμα.

Σήκω μικρούλα ζύμωσε
τ' αντρός σου παξιμάδι
Με πόνο πιάνει το θερμό,
με πόνο κοσκινίζει
και με τ' αναστενάγματα
φουρνίζει, ξεφουρνίζει...

Όμως, «ο ζωντανός ο χωρισμός παρηγοριά δεν έχει». Λύπη άφατη κυριέως τους γονείς, γιατί έφευγε ο άνθρωπος τους κι ο Θεός ήξερε αν θα τον ξανάβλεπαν, ή αν στην ξενιτιά θα τον έβρισκε ο θάνατος, ή αν «Σειρήνες» θα τον ξελόγιαζαν και δεν θα τους ματάβλεπε, που ήταν χειρότερο ακόμη κι από τον θάνατο. Όπως λέει και το τραγούδι:

Το ποια 'χει άντρα στην ξενιτιά
και γιο στο Μπουκουρέστι
πες τους να μην τους καρτερει,
να μην τους παντεχαίνει

τ' οι Βλάχισσες είναι κακές,
είναι καγκελοφρύδες
έχουν τα μάτια σαν ελιά,
τα φρύδια σα γαϊτάνι
κι αυτό το ματοτσίνουρο
σα φράγκικο δοξάρι.

Όπου κι αν ταξίδεψε ο Έλληνας, εντός ή εκτός Ελλάδας πήρε μαζί του εκτός των άλλων παραδόσεων (ήθη, έθιμα κ.τλ.) και την παραδοσιακή μουσική της ιδιαίτερης πατρίδας του. Έτσι άλλοι στη «μακρινή» ξενιτιά και άλλοι στα «κοντινά ξένα» μετέφεραν κι εκεί την μουσική παράδοση κι σύντομα δημιούργησαν παραδοσιακά μουσικά συγκροτήματα. Αυτά δεν άργησαν να γίνουν γνωστά σε κάθε ελληνική, μικρή ή μεγάλη, παροικία και να δέχονται βροχή προσκλήσεων για κάθε εθνοκοινοτική εκδήλωση Συλλόγων, Κοινοτήτων αλλά και για άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις. Μ' αυτόν τον τρόπο διασκεδάζε και διασκεδάζει πάντα ο Έλληνας της διασποράς και ήταν μια ευκαιρία να απαλύνει τα σωματικά και ψυχικά βάσανα στα ξένα χώματα. Δουλειά σκληρή, πολύ σκληρή. Ζωή στενάχωρη και αποπνικτική. Και πως μπορούσε να 'ταν καλή μακριά από την οικογένεια, τους συγγενείς, τους φίλους και τους χωριανούς; Αυτό μαρτυράει και το τραγούδι:

Δίχως μανούλα στο πλευρό
γυναίκα στο κεφάλι
ουτ' αδελφός ολόγυρα
να τον μοιρολογάνε...

Έτσι, εκτός από των «Ελλήνων τις κοινότητες», που δημιουργήθηκαν μεταξύ συμπατριωτών μας, δημιουργήθηκαν και πολλές μουσικές συνεργασίες - κομπίνες (ζυγίες, τακίμα κ.τ.λ.).

Εδώ στη Γερμανία -θυμάμαι- πρωτοσηματίστηκαν οι ηπειρώτικες κομπανίες. Μερικές απ' αυτές ήταν και είναι των: Σπ. Αντωνίου, Σπ. Σκάρπου, Αλεξίου, Τ. Λαμπρούση, Η. Κοράκης κ.ά. Όμως η επιθυμία της επιστροφής γίνεται θεριό ανήμερο και τότε σπάει τα δεσμά της ξενιτιάς και λύνει τα μάγια της. Τότε γυρίζει στην αγαπημένη του πατρίδα, στον ευλογημένο τόπο του, όπου όλοι τον περιμένουν με λαχτάρα και αγωνία.

* μάλλινο χοντρό παντελόνι για ορεισίβιους παλιότερης εποχής.

* Ο Ανδρέας Καρζής είναι μελετητής της λαϊκής παράδοσης με αξιόλογο έργο. Ζει μετανάστης στη Γερμανία.

Γεώργιος Ζιάβρος

7 Απριλίου: Παγκόσμια Ημέρα για την Υγεία

Το πολυτιμότερο αγαθό που πρέπει να επιδιώκει να έχει ο άνθρωπος, είναι η υγεία.

Αυτό δε γίνεται αντιληπτό άμεσα ή τουλάχιστον από τα πρώτα χρόνια της ζωής κάθε ανθρώπου. Ο άνθρωπος θα πρέπει από την ώρα που έρχεται στη ζωή, να προσέχει και να χτίζει έτσι τη δομή του, ώστε να είναι υγιής.

Η γυναίκα είναι ευάλωτη και ευαίσθητη αρκετά, κυρίως κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, που όμως αυτό σχετίζεται με το πώς διαχειρίζεται τη ζωή της. Κακή ποιότητα ζωής παρέχουν το κάπνισμα, το αλκοόλ, η διατροφή.

Υπολογίζεται από στατιστικές ότι, πάνω από 500.000 γυναίκες πεθαίνουν κάθε χρόνο από τα παραπάνω αίτια, ενώ τα παιδιά, σε μεγάλο ποσοστό που αγγίζει ίσως και τα 4.000.000, δεν προλαβαίνουν να κλείσουν τον 1ο μήνα της ζωής τους.

Βέβαια, λόγω της παγκοσμιοποίησης και του ανοίγματος των συνόρων, ο κίνδυνος των επιδημιών είναι μεγάλος. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να επηρεαστούν εκατομμύρια ανθρώπων, καθώς γίνεται μετακίνηση των πληθυσμών.

Ασθένειες όπως η φυματίωση, το AIDS, μπορούν να προκαλέσουν θανάτους πάρα πολλούς και αυτό να έχει ως αποτέλεσμα την ερήμωση περιοχών. Αυτό οφείλεται στη μετάδοση των ασθενειών από άνθρωπο σε άνθρωπο και αυτό γιατί δε λαμβάνονται μέτρα πρόληψης. Εκτός των παραπάνω ασθενειών, έχουμε και τη γρίπη των πουλερικών. Τα κρούσματα πληθαίνουν σε Καμπότζη, Βιετνάμ και Ταϊλάνδη, αλλά και αλλού, με θανάτους που συνεχώς αυξάνουν και βέβαια, δεν είναι σίγουρο ότι ο ιός αυτός δε μεταδίδεται εύκολα από άνθρωπο σε άνθρωπο.

Με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα, εκφράζονται φόβοι από τους επιστήμονες ότι μπορεί στο άμεσο μέλλον, να έχουμε πανδημία, αν δεν είμαστε προσεκτικοί και δεν ακολουθούμε όλα τα μέτρα και τις συστάσεις που γίνονται απ' όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Τα Ηνωμένα Έθνη, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, καθώς και διεθνείς οργανισμοί, παίζουν σημαντικότατο ρόλο, στο να παρακολουθούν τις συνθήκες υγείας της πρόληψης, να αντιμετωπίζουν τις κρίσεις όπου υπάρχουν, παρέχοντας βοήθεια υλική και οικονομική.

Η σημερινή ημέρα, είναι πολύ σημαντική, γιατί αφορά την ίδια την ζωή των ανθρώπων. Ο εορτασμός της πρέπει να αφυπνισθεί τις οργανώσεις όλων των χωρών, τις κυβερνήσεις όλων των κρατών, γιατί δεν υπάρχει διαχωρισμός πλούσιων και φτωχών, μαύρων ή λευκών. Η δημόσια υγεία πρέπει να είναι υψηλού επιπέδου, οι υπηρεσίες που παρέχονται να είναι άμεσες και ασφαλείς.

Πρέπει να αναδειχθεί η δημόσια υγεία σε παγκόσμιο ζήτημα και αυτό γιατί μας αφορά όλους μας, αν θέλουμε να υπάρχει συνέχεια ζωής και μάλιστα ζωής ποιοτικής.

Κουβακλή-Νάνου Ε.

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΣ
ΑΡ. ΠΑΤΕΣΤΟΣ
ΧΡ. ΧΑΛΚΗΣ
Εξαμίλια
Κορινθίας
Τηλ. 27410 36545
Οικίας: 28763

"ο κοκορίκος"
ΚΟΤΟΠΟΥΛΟ και σε πακέτο
στα κάρβουνα
• ΚΟΤΟΠΟΥΛΟ ΣΧΑΡΑΣ
• ΣΟΥΒΛΑΚΙ ΧΟΡΙΑΤΙΚΟ
• ΣΟΥΒΛΑΚΙ ΓΑΛΟΠΟΥΛΑΣ
• ΜΠΙΦΤΕΚΙ ΚΟΤΟΠΟΥΛΟ
ΔΙΑΝΟΜΗ ΔΩΡΕΑΝ • ΣΟΥΒΛΑΚΙ ΚΟΤΟΠΟΥΛΟ
Εμμανουήλ Διαμαντάκος
Εθν. Ανεξαρτησίας 37 - Κόρινθος
Τηλ. 23330

Βαγγέλης Ν. Ματάσης
αρχιτέκτων - μηχανικός
διπλωματούχος U.D.S. di FIRENZE
ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕ: ΜΕΛΕΤΕΣ - ΕΠΙΒΛΕΨΕΙΣ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ - ΤΕΧΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ - ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΓΕΩΡΓΟΚΗΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ, ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΩΝ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ κλπ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΔΙΑΘΕΤΟΥΜΕ: ΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ KUNSTSTOFF ΚΑΙ FINSTRAL - ΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΕΣ ΠΟΡΤΕΣ - ΠΛΑΚΑΚΙΑ - ΜΟΝΩΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΕΠΙΠΛΑ ΚΟΥΖΙΝΑΣ
Α. ΚΟΡΙΝΘΟΥ 4 ΚΟΡΙΝΘΟΣ ΤΗΛ.: 27410 80745 - 25298 FAX: 27410-84523

Στη διεύθυνση
Εθνικής Ανεξαρτησίας 16
στην Κόρινθο, δημιουργήσαμε ένα θαυμάσιο και άνετο περιβάλλον, που μπορείτε να προμηθευτείτε το δερμάτινο ένδυμά σας. Την υψηλή ποιότητα των ενδυμάτων μας διασφαλίζουν οι εταιρείες:

- DM Dono Massimo
- Mdp Moda di Pele
- Elements
- Sky Hawk
- Elegancia Real Shearling
- Sken Deep
- Lordino
- Evans

AR-MO
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΑ ΜΟΤΣΙΟΥ
Εθνικής Ανεξαρτησίας 16, ΚΟΡΙΝΘΟΣ
Τηλ. 27410/84544

Οι στήλες της εφημερίδας του συλλόγου είναι ανοικτές σε όλους. Όποιος επιθυμεί να εκφράσει τις απόψεις του, να αναφερθεί σε ήθη και έθιμα του τόπου του, δοξασίες και γενικά οσδήποτε που βοηθά στη διατήρηση της κληρονομιάς μας μπορεί να το κάνει στέλνοντας επιστολή ή και με FAX στα γραφεία του Συλλόγου.

Περιήγηση στο Δήμο Κατσανοχωρίων

7 χωριά και 4 μικρότεροι οικισμοί: Αετορράχη ή Κοτόρτσι, Λάζαινα, Ελληνικό ή Λοζέτσι, Καλέντζι, Κορίτιανη, Πηγάδια ή Βαλτσώρα, Πλαίσια, Φορτώσι, Κωστήτσι, Νίστορα και Πάτερο

αποτελούν τα Κατσανοχώρια.

Πρόκειται για μια μικρή γεωγραφική ενότητα κοντά στα Γιάννενα, εκεί που ο ποταμός Άραχθος ενώνεται με τον Καλαρρύτικο για να δυναμώσει, να

ξεχυθεί δημιουργώντας κορδέλες και παιχνιδίσματα, να σμιλέψει φαράγγια μέσα στους πελώριους βράχους ύψους 600-700 μέτρων, για να συνεχίσει την πορεία του μετά το γεφύρι της Πλάκας, απε-

λευθερωμένος, προς τον κάμπο της Άρτας.

Ένα μικρό οροπέδιο, που πήρε την ονομασία Κατσανοχώρια από τον Κασιανό ή Κασσιανό, γαιοκτήμονα και ηγεμόνα της

περιοχής, κατά τον Κρυστάλλη, με κατοίκους φιλόπορους, φιλόξενους και καλούς εμπόρους. Άλλωστε δεν είναι τυχαία και η λαϊκή ρήση: «Οι Κασιαν' έβαλαν του διαούλου στου κουλουκίθ».

Ι.Μ. Φανερωμένης

Ι.Μ. Φανερωμένης στο Φορτώσι

Εκκλησία της Φανερωμένης βρίσκεται στην κορυφή του λόφου, ο οποίος δεσπόζει στην περιοχή των Κατσανοχωρίων, σε υψόμετρο 950 περίπου μέτρων. Γύρω από το λόφο και σε μικρή σχετικά απόσταση, βρίσκονται τα χωριά Νίστορα, Φορτώσι και Κωστήτσι. Τα τρία αυτά χωριά έχουν, ακόμη και σήμερα, το νεκροταφείο τους στον περίβολο του ναού.

Ο ίδιος ο ναός είναι μια μεγάλη τρίκλιτη βασιλική και στεγάζεται με θόλους. Δύο σειρές, με 4 κίονες η καθεμιά, χωρίζουν το ναό σε δύο κλίτη. Κάθε κίονας ενώνεται με τον απέναντί του και τους εξωτερικούς τοίχους με τόξα, τα οποία στηρίζουν 14 χαμηλωμένους τρούλους (φουρνικά-ασπίδες) και έναν υψηλό και κομψό τρούλο στο κέντρο του ναού.

Ο ναός κτίστηκε στα 1778, και η παράδοση θέλει τον άγιο Κοσμά να έχει προτρέψει τους κατοίκους στην ανέγερση του μετά από ομιλία του στον ίδιο χώρο. Λίγα χρόνια αργότερα, στη διετία 1787-1788 ο ναός τοιχογραφήθηκε σε όλη του την έκταση από τρία συνεργεία ζωγράφων, καταγόμενα από το Φορτώσι.

Αρχικά ο ναός είχε μεγάλο νάρθηκα στα δυτικά και χαγιάτι στη βόρεια πλευρά. Τα δύο αυτά κτίσματα καταστράφηκαν τον Ιούλιο του 1821, μετά από την αποτυχημένη επαναστατική προσπάθεια στα Κατσανοχώρια και από τότε οι τοιχογραφίες που υπήρχαν εκεί (Δευτέρα Παρουσία κ.ά.) βρίσκονται εκτεθειμένες στις καιρικές συνθήκες. Τότε καταστράφηκε και το αρχικό τέμπλο του ναού.

Το σημερινό τέμπλο κατασκευάστηκε γύρω στα 1827-1830. οπότε χρονολογούνται κάποιες από τις εικόνες του. Είναι σκαλισμένο με την τεχνική του ανάγλυφου με βάθος («στον αέρα») και πάνω τον» απεικονίζονται πολλές σκηνές της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης.

Ο ναός φέρει επίσης, ανάγλυφη διακόσμηση στο εξωτερικό, στα άβαθη τόξα του τρούλου και του ιερού. Εξωτερικά του ιερού βρίσκονται εντοιχισμένα πολύχρωμα κεραμικά πιτάτα.

Γενικά ο ναός είναι από τα έξοχα δείγματα αρχιτεκτονικής και τέχνης της

Τουρκοκρατίας, τόσο για τον πλούτο των διακοσμήσεων του, όσο και για τον ικανοποιητικό, με εξαίρεση την υγρασία, βαθμό διατήρησής τους.

Βιβλιογραφία

Μ. ΑΧΕΙΜΑΝΤΟΥ-ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ, Στερέωση μνημείων, Αρχαιολογικόν Δελτίον, Β' Χρονικά
Δ. ΚΑΜΑΡΟΥΛΙΑΣ, Τα μοναστήρια της Ηπείρου
Α. ΛΑΖΑΝΗΣ, Τοπωνύμια Κατσανοχωρίων, Ηπειρωτική Εστία
Γ. ΜΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, Ηπειρωτικά Χρονικά
Χ. ΣΟΥΛΗΣ, Ηπειρωτικά Χρονικά
Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ, Ηπειρωτικά Χρονικά
Λ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Αρχαιολογικόν Δελτίον, Β' Χρονικά
Μ. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ, Έλληνες ζωγράφοι μετά την Άλωση
Α. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ, Βυζαντινά και μεσαιωνικά μνημεία της Ηπείρου, Αρχαιολογικόν Δελτίον

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο, ότι όλη σχεδόν η Ηπειρωτική Ύπαιθρος κοντεύει να ερημώσει, καθώς οι κάτοικοί της αναγκάζονται να επιλέξουν το δρόμο της φυγής και της μετανάστευσης. Από την ερήμωση δεν κατάφεραν να ξεφύγουν ούτε τα Δ.Δ. του Δήμου Κατσανοχωρίων. Οι ξενιτεμένοι βέβαια, δεν παύουν να σκέφτονται, να ονειρεύονται, να νοσταλγούν και να περιμένουν

Άγ. Γεώργιος Αετοράχης

την ημέρα, που θα τους φέρει πίσω στον τόπο τους, έστω και για λίγο.

Τα αξιοθέατα, που μπορεί ο επισκέπτης να θαυμάσει στα Κατσανοχώρια, είναι σίγουρα πολλά. Εκκλησίες, μοναστήρια, παραδοσιακά κτίρια, βρύσες, μύλοι κ.ά.

Γραφική βρύση στην Κορυτιανή

Ποια να πρωτομνημονεύσουμε; Το μοναστήρι της Τσούκας στο χωριό Ελληνικό (Λουλέτσι), την Ι.Μ. Φανερωμένης στη διασταύρωση των χωριών Νίστορα-Φορτώσι και Καλέντζι, το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία στο Κωστήτσι, από το οποίο

Άγ. Νικόλαος Καλέντζου

μπορεί κανείς να αγναντέψει τη σμίξη του Καλαρϊτικού ποταμού με τον Άραχθο, την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στην Αετοράχη, τη γραφική βρύση στην Κορύτιανη, τον Άγιο Νικόλαο, καθώς και τις πηγές της Κλίφκης στο Καλέντζι, τον Άγιο Ιωάννη Πρόδρομο στα Πλαίσια.

Πηγή στο Καλέντζι

Επίσης, οι επισκέπτες μπορούν να κάνουν kayak ή rafting στον ποταμό Άραχθο, ενώ για τη διαμονή τους μπορούν να επιλέξουν τους παραδοσιακούς ξενώνες στο Κωστήτσι και στην Αετορά-

Το μοναστήρι της Τσούκας

Η Ι.Μ. Τσούκας δεσπόζει πάνω από το Ελληνικό

να ταξίδι στην Τσούκα σε γεμίζει πάντα συγκίνηση, γιατί ο τόπος αυτός και ιστορία έχει και φυσική ομορφιά.

Το χωριό ονομάζεται Ελληνικό ή αλλιώς Λοζέτσι. Απέχει 18 χιλιόμετρα από τα Γιάννενα και έχει αστική συγκοινωνία. Βρίσκεται στην περιοχή των Κατσανοχωρίων, είναι το μεγαλύτερο χωριό σε έκταση και σε μόνιμους κατοίκους από τ' άλλα χωριά των Κατσανοχωρίων.

Το στολίδι βέβαια του χωριού, αποτελεί το μοναστήρι της Παναγίας Τσούκας.

Βρίσκεται σε μαγευτική θέση ΒΑ του χωριού, χτισμένο πάνω σε βράχο και κάτω περνάει ο ποταμός Άραχθος, διασχίζοντας την όμορφη χαράδρα της Τσούκας. Το μοναστήρι το έχτισε το 1.190 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Άγγελος. Βρίσκεται και σήμερα σε ακμή (γιατί έχει πολλούς προσκυνητές) και όπως λένε, αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προσκυνήματα της Ηπείρου.

Το μοναστήρι τώρα το επισκέπτονται χειμώνα καλοκαίρι, για να προσκυνήσουν τη θαυματουργική εικόνα, για να βρουν παρηγοριά από τα βάσανα της ζωής. Αξέχαστη μένει στον επισκέπτη η διανυκτέρευση στο μοναστήρι, όπου μπορούν να παρακολουθήσουν τον εσπερινό και τη λειτουργία που γίνεται τη νύχτα και να ζώσουν την εκκλησία με κεριά, ζητώντας κάποια χάρη.

Το μοναστήρι γιορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου. Σήμερα ο προσκυνητής, μπορεί να απολαύσει το θέαμά της Τσούκας, τη μυρωδιά της δάφνης και των αγριολούλουδων, διαβαίνοντας το μονοπάτι, που έγινε από την Τσούκα-Καστρί-Αλωνάκι.

Ι.Μ. Κοίμησης Θεοτόκου στο Πάτερο

χη.

Τους καλοκαιρινούς μήνες διοργανώνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις, τα παραδοσιακά πανηγύρια κ.ά.

Ο Δήμος Κατσανοχωρίων

στο σύνολό του, αποτελεί ένα αξιοθέατο λόγω της φυσικής του θέσης, αφού από τη μια πλευρά διαρρέεται σε όλο το μήκος

Ι.Μ. Αγ. Ιωάννη Πρόδρομου στα Πλαίσια

από τον Άραχθο ποταμό, και από την άλλη πλευρά, δεσπόζουν οι ορεινές περιοχές της Αετοράχης και του Ξηροβουνίου.

(Κάποια στοιχεία προέρχονται από το περιοδικό Άπειρος Χώρα Ήπειρος)

Αναγνώστη,
Άφησε τη φαντασία σου να φτάσει στον ουρανό, όπως προσπαθούν να τον αγγίξουν οι κορφές των δέντρων και των βουνών.
Το αρμονικό συνταίριασμα των έργων της φύσης και του ανθρώπου σε ταξιδεύει μέσα από τις φωτογραφίες, σε κώρους πρωτόγνωρους, μαγευτικούς και ονειρεμένους.
Καλό ταξίδι...

Επιμέλεια κειμένων-φωτογραφίες: Κουβακλή-Νάνου Ευδοξία